

ВПЛИВ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ НА ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ступнікер Г.Л., к.е.н., доцент, *Дубицький Д.П., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Україна, 49044, м. Дніпропетровськ, вул. Паторжинського, 11а

**Академія митної служби України*

Україна, 49044, м. Дніпропетровськ, вул. Рогальова, 2

amagda@ua.fm, *DenisDubitskiy@i.ua

Формування капіталу підприємства залежить від якості інтелектуальних ресурсів, які використовуються ним у поєднанні з фінансовими та матеріальними ресурсами. Управління капіталом підприємства пропонується здійснювати за фінансовою та інтелектуальною складовими, що дозволить збільшити ринкову вартість підприємства. Такий підхід передбачає проведення комплексної характеристики принципів та особливостей функціонування фінансової та інтелектуальної форм капіталу в сучасних умовах господарювання. У статті подано авторське бачення сутності інтелектуального капіталу, що дозволяє отримати підприємству наднормативний прибуток у порівнянні з підприємствами галузі. Визначено, що в економічній діяльності сучасного підприємства особливо важливого значення набувають інтелектуальні ресурси. Величина інтелектуального капіталу визначається на основі капіталізації наднормативного прибутку, що отримує підприємство в процесі виробничо-господарської діяльності за рахунок наявності в нього сукупності конкурентних переваг. Проведено аналіз існуючих фінансових і стратегічних підходів до виміру і оцінювання капіталу підприємства на основі інтегральних оцінок і за визначенням величини його окремих складових. Надано характеристику економічної діагностики капіталу, на основі якої аналізується його структура і проводиться оцінка та облік його складових. Для визначення ефективності функціонування капіталу пропонується розробити відповідну систему показників.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інтелектуальні ресурси, інтелектуальні активи, капіталізація, наднормативний прибуток, ринкова вартість, фінансовий капітал.

Ступнікер А.Л., *Дубицький Д.П. ВЛИЯНИЕ СТРУКТУРЫ КАПИТАЛА НА ФОРМИРОВАНИЕ СТОИМОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ / ГВУЗ «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», *Академия таможенной службы Украины, г. Днепропетровск, Украина

Формирование капитала предприятия зависит от качества интеллектуальных ресурсов, которые используются в сочетании с финансовыми и материальными ресурсами. Управление капиталом предприятия предлагается осуществлять по финансовой и интеллектуальной составляющим, что позволит увеличить рыночную стоимость предприятия. Такой подход предусматривает проведение комплексной характеристики принципов и особенностей функционирования как финансовой, так и интеллектуальной форм капитала в современных условиях ведения хозяйства. В статье подано авторское видение сущности интеллектуального капитала, что позволяет получить предприятию сверхнормативную прибыль в сравнении с предприятиями отрасли. Определено, что в экономической деятельности современного предприятия особенно важное значение имеют интеллектуальные ресурсы. Величина интеллектуального капитала определяется на основе капитализации сверхнормативной прибыли, которая получает предприятие в процессе производственно-хозяйственной деятельности за счет наличия у него совокупности конкурентных преимуществ. Проведен анализ существующих финансовых и стратегических подходов к измерению и оцениванию капитала предприятия как на основе интегральных оценок, так и по определению величины его отдельных составляющих. Дана характеристика экономической диагностики капитала, на основе которой анализируется его структура и проводится оценка и учет его составляющих. Для определения эффективности функционирования капитала предлагается разработать соответствующую систему показателей.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, интеллектуальные ресурсы, интеллектуальные активы, капитализация, рыночная стоимость, сверхнормативная прибыль, финансовый капитал.

Stupniker G.L., *Dubitskiy D.P. THE INFLUENCE OF CAPITAL STRUCTURE ON FORMING A COST OF ENTERPRISE / Pridneprowskaya state academy of building and architecture, *Academy of customs of Ukraine, Dnipropetrovsk, Ukraine

The forming of general property asset of enterprise depends on quality of intellectual, financial, material resources, what is used in economic activity. The management of capital of enterprise it is suggested to carry out on financial and intellectual components, that will allow to increase the market value of enterprise. Such approach foresees realization of complex description of principles and features of functioning as financial and intellectual form of capital in the modern terms of menage. In the article is given an authorial vision of essence of intellectual capital which is allows to get for the enterprise an additional income in comparing to the enterprises of industry. It is certain that intellectual resources have an especially important value in economic activity of modern enterprise. The size of intellectual capital is determined on the basis of capitalization of additional income that an enterprise receives in the process of production activity due to its competitive advantages. Indices of analysis and evaluation in the system of financial and non-financial characteristics of company's capital are presented. The model of economic diagnostics of capital, on the basis of that his structure is analysed and an estimation and account of his constituents are conducted, is presented. The analysis of the existent financial and strategic approaches to measuring and evaluation of capital of enterprise is carried out both based on integral estimations and on determination of cost of its separate components; influence of factors on forming capital is analysed; the estimation of elements of capital is conducted. The criteria of its forming and realization are specified the organizational and information providing of management process of capital of an enterprise is developed.

Key words: intellectual capital, intellectual resources, intellectual assets, capitalization, additional income, market value, financial capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Використання різних видів ресурсів у господарській діяльності підприємств впливає на виокремлення в структурі їхнього капіталу різних складових. Так, активізація ключової ролі інтелектуальних ресурсів спричинює появу інтелектуального капіталу (ІК) підприємства. ІК виступає чинником виробництва, який здійснює внесок у процес створення доданої вартості разом з іншими традиційними чинниками і є фактором зростання обсягу загального капіталу підприємства, у структурі якого, на нашу думку, слід виокремлювати фізичну та інтелектуальну складові.

У контексті актуалізації концепції інтелектуального капіталу особливе значення має удосконалення в господарській практиці вітчизняними підприємствами саме аналітично-оціночних процедур формування та використання різних видів, зокрема, інтелектуальних, ресурсів. Це пов'язано з тим, що власники капіталу потребують отримання найбільш повної інформації для оцінки прибутковості власного капіталу, пошуку засобів утримання своїх конкурентних позицій на вітчизняному й на світовому ринках, та, відповідно, потенційних можливостей збільшення вартості підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичним та практичним аспектам ефективного управління структурою капіталу підприємств та формування його вартості присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Водночас учені продовжують займатися питаннями структуризації капіталу під зростаючим впливом інтелектуальних ресурсів, що задіяні підприємством у процесі виробничо-господарської діяльності. Так, наприклад, Котиш О. О. пов'язує поняття інвестиційної вартості підприємства із системою його внутрішніх факторів формування: матеріально-технічних і фінансових ресурсів, людського й організаційного капіталу [1]. Дослідження Азізової К. М. присвячені розробці методичного підходу до проведення оцінки функціонування капіталу, що передбачає використання узагальнювальних показників фізичної, фінансової й інтелектуальної його форм [2]. У свою чергу, у роботі Белоусова М. О. визначено, що різноманіття видів капіталу свідчить про існування значного рівня суб'єктивності та неузгодженості наукових розробок теоретиків, і пропонується розглядати певні види капіталу за різними ознаками, зокрема, за об'єктами інвестування виділяються грошовий, матеріальний, нематеріальний, фінансовий капітали [3].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою цієї статті є обґрунтування необхідності управлінського підходу до вирішення завдання щодо ідентифікації, аналізу та оцінки формують складових

загального власного капіталу та їх впливу на формування ринкової вартості підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вчення про капітал, його природу і функціональні форми є необхідною базою для дослідження сутності інтелектуального капіталу. Стосовно існуючих провідних шкіл та напрямів світової економічної думки необхідно відзначити, що класики економічної теорії зосереджували свої дослідження на сфері виробництва і вважали капітал вартістю, яка породжує додаткову вартість. Вітчизняна економічна школа традиційно використовує основні економічні категорії в марксистській інтерпретації. Сутність процесу виробництва додаткової вартості розкрита К. Марксом у науковій праці про постійний та змінний капітал. Постійним капіталом К. Маркс вважав ту частину авансованої вартості, яка втілена в засобах виробництва і в процесі виробництва не змінює своєї вартості. Змінний капітал – це та частка вартості капіталу, яка затрачена на придбання робочої сили і в процесі виробництва змінює свою вартість. При цьому К. Маркс використовував відому формулу вартості (W) товарів у процесі виробництва:

$$W = C + v + m, \quad (1)$$

де C – постійний капітал;

v – змінний капітал;

m – додаткова вартість.

Взаємозв'язок основних напрямів класичної економічної теорії з вартісними оцінками підходами полягає в тому, що представники трудової теорії вартості вважали, що саме прибутковий підхід лежить в основі визначення вартості капіталу, а прихильники теорії чинників виробництва пропонували здійснювати оцінку всієї сукупності чинників, що беруть участь у створенні вартості.

У ХХ ст. погляди представників класичної школи політичної економії були сприйняті і розвинуті наступним поколінням економістів, яких нині відносять до неокласичного напрямку. Так, згідно з теорією М. Модильяні та Ф. Міллера [4] структура капіталу є незалежною і не впливає на вартість підприємства. Головним аргументом цієї теорії є твердження, що вартість капіталу залежить тільки від отриманого прибутку. Але висновки теорії Модильяні-Міллера стосувалися співвідношення позичкового та власного капіталу, в той час як поділ капіталу на фізичний та інтелектуальний ними не застосовувався. Саме тому, на наш погляд, зауваження щодо обмежень, які супроводжують цю теорію, не варто враховувати в реальній практиці управління загальним капіталом.

Включення до загального капіталу підприємства його нової – інтелектуальної – форми обумовлює визначення його економічної сутності. Пропонується визначити інтелектуальний капітал як величину капіталізованого наднормативного прибутку, що отримує підприємство в процесі виробничо-господарської діяльності за рахунок наявності в нього конкурентних переваг, обумовлених людською, технологічною та ринковою складовими цього капіталу, таких категорій, як інтелектуальні ресурси та інтелектуальні активи потребує їх окремого тлумачення. Крім того, в авторському розумінні інтелектуальні ресурси підприємства є засобами формування додаткового прибутку (наднормативного прибутку), який шляхом капіталізації трансформується в інтелектуальний капітал. У свою чергу, інтелектуальні активи – це ідентифіковані, оцінені та відображені в балансі підприємства інтелектуальні ресурси, використання яких у виробничо-господарській діяльності підприємства приводить до отримання наднормативного прибутку.

Взаємодію складових ІК також характеризує функціональний підхід, який визначає їхню роль на функціонально-ресурсному і функціонально-результуючому рівні,

розкриває фінансовий аспект інтелектуального капіталу, дозволяє оцінити його з точки зору використання на основі створення доданої вартості [5].

Проведення порівняльної характеристики двох видів капіталу, що застосовують підприємства у виробничо-господарській діяльності, дозволило дійти висновку, що фізичний капітал включає вартість фінансових (частка оборотних активів підприємства – дебіторська заборгованість, векселі отримані, поточні фінансові інвестиції, витрати майбутніх періодів) та матеріальних (основні засоби та частка оборотних коштів – виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари) ресурсів, що використовуються підприємством у виробничо-господарській діяльності з метою отримання прибутку.

Варто також зазначити, що знос інтелектуальних ресурсів протікає інакше, ніж знос матеріально-речовинних засобів. По-перше, на відміну від фізичного, інтелектуальному капіталу більшою мірою притаманний не фізичний (функціональний), а моральний (техніко-економічний) знос. По-друге, знецінення ІК відбувається відповідно до життєвого циклу, на якому знаходиться підприємство в різні періоди свого функціонування. Це впливає на специфіку амортизаційної політики стосовно ІК, оскільки лише одна його складова – технологічна – має законодавче підґрунтя для амортизаційних відрахувань.

Крім того, специфічність такого особливого виду капіталу, як інтелектуальний зумовлена тим, що його формування пов'язане з функціонуванням власного (фізичного) капіталу підприємства, у результаті чого підвищується рівень ефективності їх спільного використання.

Відносини підприємства із зовнішнім середовищем і його ключовою складовою – клієнтами – можуть виступати ринковим капіталом, який як ділова репутація підприємства часто ототожнюється з гудвілом. У більшості випадків гудвіл оцінюється при операції купівлі-продажу підприємства, але в такому випадку вартість гудвілу, як правило, має величину, що формується як кінцевий результат цієї процедури. Однак оцінка гудвілу повинна здійснюватися безпосередньо в процесі управління вартістю інтелектуального капіталу підприємства, бо таким чином підвищується якість управлінських рішень, прийнятих до моменту його продажу.

Гудвіл є одним з видів нематеріальних активів, вартість якого визначається різницею між ринковою (продажною) вартістю підприємства як цілісного майнового комплексу і його балансовою вартістю (сумою чистих активів). Це перевищення вартості підприємства пов'язане з можливістю отримання більш високого рівня прибутку (у порівнянні з середньоринковим рівнем ефективності інвестування) за рахунок використання ефективнішої системи управління, домінуючих позицій на товарному ринку, застосування нових технологій. У цьому сенсі поняття гудвілу наближене до сутності інтелектуального капіталу в цілому, але водночас, на нашу думку, ці економічні категорії не слід ототожнювати.

Отже, придбаний (бухгалтерський) гудвіл і створений (управлінський) гудвіл компанії є різними суб'єктивними формами сприйняття майбутніх прибутків (надприбутків) підприємства. На відміну від придбаного, створений гудвіл не відображається як актив, оскільки, з юридичної точки зору, підприємство не має підстав для формалізації права власності на нього.

Таким чином, виділення ринкової складової інтелектуального капіталу пов'язане з тим, що отримання наднормативного прибутку забезпечується за рахунок наявності в підприємства певних конкурентних переваг, об'єднаних поняттям управлінського гудвілу. Незважаючи на істотні відмінності між бухгалтерським та управлінським гудвілом, вони виступають як складові конкурентних переваг, сформованих у процесі виробничо-господарської діяльності підприємства. При цьому бухгалтерський гудвіл

відображає лише очікування інвесторів про потенційні можливості отримання наднормативного прибутку від подальшого функціонування підприємства. У той час як управлінський гудвіл, що є основою ринкового капіталу підприємства, утворюється не в момент його продажу, а в процесі створення конкурентних переваг, тобто при реалізації конкурентоспроможної продукції. Результатом функціонування конкурентних переваг і, відповідно, формування інтелектуального капіталу, є наднормативний прибуток, а не надбавка до вартості чистих активів підприємства в момент його фактичного придбання, як у випадку з бухгалтерським гудвілом.

Так, вартісна оцінка інтелектуального капіталу ускладнюється тим, що за економічною сутністю він не належить до традиційних активів підприємства. Питання його ідентифікації та обліку є практично новим для вітчизняної економічної науки, оскільки більшість з інтелектуальних ресурсів не входять до складу облікових активів організації і, отже, не є об'єктами бухгалтерського обліку.

Сутність основних принципів вартісної оцінки дозволяє визначити здебільшого вартість фізичного капіталу – матеріальних та фінансових ресурсів, якими володіє підприємство на правах власності або користується на умовах платності та повернення. Разом з тим, основою інтелектуального капіталу є інтелектуальні ресурси, наявність яких у складі загального капіталу свідчить про необхідність його структуризації на фінансову та інтелектуальну складові. Подібні міркування вимагають перегляду і теоретичних основ класичних постулатів економічної науки, і прикладних методик.

Теорія чинників виробництва найбільш близька до принципів, що використовуються в оцінці вартості підприємства. При цьому вона краще за інші на прикладному рівні враховує той прояв вартості, який відображає зростаючий вплив інтелектуальних ресурсів на ефективність виробничо-господарської діяльності. Використання інтелектуальних ресурсів забезпечує зростання доходу, що характеризує їх як чинник виробництва, який здійснює свій внесок у процес створення доданої вартості разом з іншими («класичними») чинниками виробництва. Саме тому всі складові інтелектуального капіталу можуть бути розглянуті як чинники, від яких у тому чи іншому ступені залежить формування доданої вартості, що створюється на підприємстві.

Отже, для процесу виробництва необхідні дві основні компоненти – фізичний капітал (основні засоби і оборотні кошти) та інтелектуальний капітал (праця – людський капітал, нематеріальні активи – технологічний капітал, підприємницькі здібності, інформація – ринковий капітал). Тобто частина традиційних складових виробничих факторів доповнюється новими, об'єктивне виникнення яких зумовлене особливістю тих процесів, що відбуваються на сучасному етапі економічного розвитку.

Виходячи з цього, структура виробництва може бути представлена виробничою функцією:

$$Y = F(K, I) = a_0 K^\alpha I^\beta, \quad (2)$$

де Y – результат виробництва (виручка від реалізації продукції);

I – інтелектуальний капітал;

K – фізичний капітал;

a_0 – величина, що характеризує вплив неідентифікованих факторів;

α і β – постійні величини.

Традиційні завдання аналізу фінансового стану господарюючого суб'єкта, що найчастіше вирішуються підприємствами для оцінки ефективності господарської діяльності, повинні бути доповнені пошуком виявлення додаткових резервів підприємства щодо підвищення прибутковості діяльності, одним з яких і є інтелектуальний капітал. Виходячи з позиції, що діагностування капіталу дозволить найбільш комплексно оцінити ефективність використання різних видів ресурсів, які

застосовуються підприємством для отримання наднормативного прибутку, з'ясуємо найбільш суттєві процедури реалізації моделі економічної діагностики загального власного капіталу підприємства.

При реалізації етапів економічної діагностики варто враховувати, що результат отримання високої прибутковості власного капіталу значною мірою залежить від структури сукупного капіталу, який використовується підприємством у процесі виробничо-господарської діяльності.

Аналіз збалансованості структури капіталу в традиційній практиці проводиться, як правило, з точки зору класифікації капіталу на основний і оборотний або власний та позиковий. Тлумачення капіталу як сукупності ресурсів, що приносять певні економічні вигоди, дозволяє розглядати цю економічну категорію в першому випадку з точки зору виробничих відносин, або, в іншому випадку, встановлювати відносини власності.

При використанні у виробничо-господарській діяльності, в процесі свого безперервного руху фізичний капітал послідовно перетворюється з однієї функціональної форми (грошової, виробничої, товарної) на іншу. Таким чином забезпечується безперервність виробничого процесу. Водночас, при застосуванні підприємством різних видів ресурсів – матеріальних і нематеріальних – відбувається, відповідно, кругообіг фізичного та інтелектуального капіталу. У межах цієї статті ми не ставили за намір означити межу функціонування цих видів капіталу, зважаючи на те, що ІК здійснює свій прояв саме внаслідок дії синергетичних ефектів, які виникають між обома капіталами. Але з метою пошуку нових інструментів управління структурою капіталу шляхом його поділу на фізичний та інтелектуальний пропонується застосовувати показник, що характеризує рівень інтелектуалізації капіталу (κ_{IK}) і розглядається як співвідношення величини сформованого інтелектуального капіталу та величини загального власного капіталу підприємства:

$$\kappa_{IK} = \frac{IK}{BK + IK} \times 100\% , \quad (3)$$

де ІК – інтелектуальний капітал;

ВК – власний капітал.

При цьому з метою підвищення інформативності цього показника в процесі економічної діагностики ІК слід проводити аналіз динамічних характеристик показника κ_{IK} . Так, зростання значення показника κ_{IK} в аналізованому періоді часу в порівнянні з попереднім звітним періодом буде свідчити про підвищення рівня формування ІК підприємства, а зменшення даного показника констатує зниження цього рівня.

Отже, для прийняття рішень щодо зміни рівня інтелектуалізації капіталу підприємства в різних періодах запропонуємо розраховувати наступний показник:

$$\Delta\kappa_{IK} = \kappa_{IK}^t - \kappa_{IK}^{t-1} , \quad (4)$$

де $\Delta\kappa_{IK}$ – абсолютне відхилення показника рівня інтелектуалізації капіталу підприємства у періодах t і $t-1$;

κ_{IK}^t – значення показника в аналізованому періоді часу t ;

κ_{IK}^{t-1} – значення показника в аналізованому періоді часу $t-1$.

Для прийняття рішень щодо управління рівнем інтелектуалізації капіталу з метою визначення конкурентних позицій підприємства необхідно проаналізувати значення показника $\Delta\kappa_{IK}$ для різних підприємств. Загальна модель ранжування підприємств ґрунтується на таких принципах. Якщо виконується умова $\kappa_{IK}^t > \kappa_{IK}^{t-1}$, то підприємство

підвищує свої конкурентні переваги за рахунок формування більш високої величини ІК у порівнянні з попереднім періодом. Відповідно, при $K_{IK}^t < K_{IK}^{t-1}$ конкурентні переваги підприємства знижуються, оскільки в оцінюваному періоді воно не змогло сформувати ІК у більшому за попередній період обсязі.

Отже, показник K_{IK} та його динамічні характеристики доцільно використовувати з метою оцінки конкурентних позицій між підприємствами-аналогами в межах однієї спеціалізації або галузі. Відомо, що при оцінці конкурентоспроможності підприємства здійснюється порівняльна характеристика продукції, яка містить комплексну оцінку всієї сукупності виробничих, комерційних, організаційних і економічних показників його діяльності. Тому очевидно, що величина показника K_{IK} буде залежати від галузевих особливостей виробництва, складу продукції, що виробляється, структури активів підприємства, рівня продуктивності праці та ін. Крім того, аналітичні порівняння цього показника можливі як на галузевому рівні, так й на рівні окремого підприємства.

ВИСНОВКИ

Дослідження специфіки вимірювання й оцінювання складових загального власного капіталу дозволяє дійти висновку, що ключовим чинником його формування є ефективне поєднання матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів, за рахунок використання яких у виробничо-комерційній діяльності забезпечується конкурентоспроможність підприємства. Але якщо вартісна величина фінансових та матеріальних ресурсів адекватно визначається традиційними методами, то відповідна оцінка інтелектуальних – людських, технологічних та ринкових – ресурсів є одним з ключових завдань при управлінні ІК.

Оцінку впливу структури загального власного капіталу на формування вартості підприємства пропонується здійснювати на основі капіталізації наднормативного прибутку, що дозволяє поєднати переваги двох основних оціночних підходів – як дохідного, так і ринкового. Для відображення в системі звітності підприємства всіх складових загального власного капіталу слід впровадити форму управлінського аналітичного балансу, застосування якого дозволяє вирішити завдання кількісної оцінки різних видів ресурсів, що трансформуються у активи, збільшення яких відповідним чином впливає на формування вартості підприємства в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котиш О. М. Оцінка інвестиційної вартості підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 „Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” / О. М. Котиш. — Харків, 2011. — 20, [1] с.
2. Азізова К. М. Управління капіталом підприємства на засадах контролінгу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 „Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” / К. М. Азізова. — Харків, 2011. — 20, [1] с.
3. Белоусов М. О. Бухгалтерський облік і контроль руху статутного капіталу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 „Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / М. О. Белоусов. — Житомир, 2011. — 20, [1] с.
4. Модильяни Ф. Скільки стоить фірма? Теорема ММ / Ф. Модильяни, М. Миллер ; пер. с англ. А. Семенова. — М. : Дело, 1999. — 272 с.
5. Журавльова І. В. Фінансовий аспект оцінки інтелектуального капіталу / І. В. Журавльова // Фінанси України. — 2002. — № 10. — С. 103—109.
6. Чумаченко М. Г. Управління вартістю компанії на основі ціннісного підходу / М. Г. Чумаченко, В. А. Панков // Фінанси України. — 2004. — № 2. — С. 66—72.
7. Щербаков В. А. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / В. А. Щербаков, Н. А. Щербакова. — М. : Омега-Л, 2006. — 288 с.

REFERENCES

1. Kotish, O.M. (2011), "Estimation of investment value of enterprise", Thesis abstract for Cand. Sc. (Economics), 08.00.04, Kharkiv, Ukraine.
2. Azizova, K.M. (2011), "Capital management of the enterprise on the controlling principals", Thesis abstract for Cand. Sc. (Economics), 08.00.04, Kharkiv, Ukraine.
3. Belousov, M.O. (2011), "Accounting and control of authorized capital movement", Thesis abstract for Cand. Sc. (Economics), 08.00.09, Zhitomir, Ukraine.
4. Modiljani, F. and Miller, M. (1999), *Skol'ko stoit firma? Teorema MM* [What cost of company? Theorem of MM], Translated by Semenov, A., Moskow, Russia.
5. Zhuravlova, I.V. (2002), "Financial aspect of estimation of intellectual capital", *Finansi Ukrayini*, no. 10, pp. 103–109.
6. Chumachenko, M.G. and Pankov, V.A. (2004), "Management of cost of company is on the basis of the valued approach", *Finansi Ukrayini*, no. 2, pp. 66–72.
7. Shherbakov, V.A. and Shherbakova, N.A. (2006), *Ocenka stoimosti predpriyatija (biznesa)* [Estimation of cost of enterprise (business)], Omega-L, Moskow, Russia.

УДК 005.3:331.522.4

HUMAN RESOURCES MANAGEMENT ENTERPRISE

Cherep A., Dr. of Ec. Sci., Professor, Guba A.

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

cherep_a_v@mail.ru, nastya-5000@i.ua

The essence of the term of "human resources" is revealed and its classification is given according to different classification criteria. The role of human resource management for the effectiveness of their usage in the enterprise is defined. The characteristic of key indicators for determining the effectiveness of selected management concepts is provided and an overall enterprise reporting regarding employment for the human resources is made. The basic principles and factors affecting the process of personnel management are analyzed. The human resource management system is studied according to its function. The basic functions of control of human resources of the company are characterized. Levels of workforce management company are determined. The influence of proposal and demand of human resources on the labor market is installed. According to the State Statistics Committee the relationship of proposal and demand of human resources of the company is analyzed. The principles of the concept of workforce management company are characterized. Government's goals of the regulation of human resources of the company are defined. The experience of using the basic techniques used in the management of human resources company in the modern economic conditions is disclosed and is adapted to the conditions of modern Ukrainian economy. The presence of the human resources manager, its main function, goals and objectives are disclosed which are associated with an increase in the efficiency of the workforce at the enterprise. The characteristic personal qualities of leaders for effective leadership for human resources for the company and the efficiency of the enterprise is disclosed. Correlation of psychological and economic factors that influence on the effective development of enterprise and efficiency of human resources of the company is exposed.

Key words: human resource, enterprise, *staff*, management strategy, investments.

Череп А.В., Губа А.Ю. УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА / *Запорізький національний університет, Україна*

Розкрито сутність поняття «трудові ресурси» та надано їх класифікацію за різними класифікаційними ознаками. Визначено роль управління персоналом для ефективності їх використання на підприємстві. Надано характеристику основних показників для визначення ступеня ефективності обраної концепції управління та складання загальної звітності підприємства щодо зайнятості трудових ресурсів підприємства. Проаналізовано основні принципи та фактори,